

Przemoc rówieśnicza, agresja i bezpieczna interwencja

Warsztat rozpoznawania przemocy, przeciwdziałania wtórnemu krzywdzeniu i budowania systemowej reakcji szkoły. Obejmuje ochronę osób pokrzywdzonych, proporcjonalność działań, klimat klasy i kontrolę skuteczności wsparcia.

Program: 120 minut

Odbiorcy: **Wychowawcy, pedagodzy, rodzice, klasy IV–VIII**

Przegląd źródeł:

12.10.2026

Zakres i odpowiedzialność: szkolenie stanowi materiał autorski Fundacji WHITE-RED. Nie jest opinią prawną, dokumentem zatwierdzonym przez MEN ani gwarancją gotowości placówki. Wymaga dopasowania do wieku i sytuacji uczestników, regulacji prawnych oraz lokalnych procedur. Ćwiczenia dotyczą wyłącznie sytuacji fikcyjnych i nie zbierają informacji o uczniach.

Cele i efekty kształcenia

1. Rozróżnić spór między równorzędnymi stronami od przemocy opartej na nierównowadze sił.
2. Zaprojektować pierwszą rozmowę z uczniem i bezpieczne działania świadka.
3. Wskazać zakres ról personelu, opiekunów i organów zewnętrznych.
4. Zdefiniować mierzalną ponowną ocenę skuteczności wsparcia, nie etykietując uczniów.

Plan przeprowadzenia szkolenia

Etap zajęć	Planowany czas
Otwarcie, zasady bezpieczeństwa i cele	10 min
Sześć modułów merytorycznych	65 min
Praca w grupach i studia przypadków	20 min
Quiz, omówienie i decyzje do wdrożenia	15 min

Etap zajęć	Planowany czas
Podsumowanie i karta kontroli	10 min

Czasy orientacyjne. Szkolenie może być prowadzone z przerwą i dostosowane do kompetencji odbiorców.

MODUŁ 01 / 06

01. Właściwe rozpoznanie problemu

Nie każda kłótnia jest przemocą i nie każda przemoc przypomina widoczne pobicie. Zastraszanie, izolowanie, ośmieszanie, niszczenie rzeczy i nękanie online mogą być równie dotkliwe. Przy ocenie trzeba uwzględniać powtarzalność, nierównowagę sił, zależność od grupy oraz subiektywne poczucie zagrożenia, ale bez automatycznego przypisywania odpowiedzialności.

Szkoła nie rozstrzyga spraw na podstawie popularności ucznia ani presji otoczenia. Najpierw zapewnia bezpieczeństwo, a następnie ustala fakty odpowiednimi metodami. Zwraca uwagę na sytuacje, w których dziecko przestaje uczestniczyć w życiu klasy, unika szkoły lub zmienia zachowanie, nie traktując żadnego z tych sygnałów jako samodzielnego dowodu przemocy.

Wnioski do zastosowania

- Zapisuj obserwowalne zachowania zamiast diagnozować cechy osobowości.
- Rozróżniaj konflikt, zachowanie przemocowe i zdarzenie wymagające pilnej interwencji.
- Sprawdź, czy osoba pokrzywdzona może bezpiecznie korzystać z zajęć.

MODUŁ 02 / 06

02. Rozmowa z dzieckiem bez wtórnego krzywdzenia

Pierwsza rozmowa odbywa się spokojnie, w warunkach sprzyjających bezpieczeństwu. Dorosły informuje dziecko o swoich kompetencjach i granicach poufności. Pytania powinny służyć rozpoznaniu potrzeby ochrony, a nie wymuszaniu szczegółowej relacji. Dopuszczalne jest powiedzenie „Nie musisz teraz opowiadać wszystkiego; chcę wiedzieć, jak możemy zadbać o twoje bezpieczeństwo”.

Niedopuszczalne jako metoda dydaktyczna jest konfrontowanie uczniów w grupie, zmuszanie do publicznych przeprosin lub odtwarzania traumatycznej sytuacji. Nauczyciel może przekazać sprawę pedagogowi lub koordynatorowi ochrony małoletnich. Jeżeli są sygnały krzywdzenia wymagające interwencji zewnętrznej, korzysta się z procedur szkoły i właściwych instytucji.

Wnioski do zastosowania

- Unikaj pytań sugerujących odpowiedź i oceniania emocji.
 - Zadbaj o plan bezpieczeństwa na najbliższe godziny i dni.
 - Wskaż dziecku osobę kontaktową oraz termin kolejnej rozmowy.
-

MODUŁ 03 / 06

03. Świadkowie i cała grupa

Świadek nie powinien być zachęcany do fizycznej interwencji z narażeniem własnego bezpieczeństwa. Może przerwać rozpowszechnianie treści, nie wzmacniać poniżania, poinformować dorosłego i zaoferować wsparcie. W pracy z klasą trzeba wyraźnie wyjaśniać, że zgłoszenie przemocy jest działaniem ochronnym, a nie „skarżeniem”.

Profilaktyka obejmuje zrozumiałe normy klasowe, bezpieczną możliwość zwrócenia się do personelu oraz odpowiedzialne reagowanie na żarty przekraczające granice. Karta sytuacyjna używana na zajęciach powinna być fikcyjna, krótka i wolna od szczegółów, które wskazywałyby konkretnego ucznia. Uczniowie mogą odmówić udziału w ćwiczeniu bez konieczności uzasadnienia.

Wnioski do zastosowania

- Zapytaj, jakie zachowanie świadka ogranicza krzywdę, a jakie ją zwiększa.
 - Nie przeprowadzaj głosowania, kto w klasie „zachowuje się jak sprawca”.
 - Przeciwicz neutralne zdanie: „To nie jest w porządku, poprośmy o pomoc”.
-

MODUŁ 04 / 06

04. Role instytucjonalne i granice odpowiedzialności

Szkoła powinna znać ścieżki od zgłoszenia do decyzji o wsparciu, dokumentowaniu i kontakcie z opiekunami. Dyrektor odpowiada za organizację pracy, ale wykonywanie poszczególnych czynności może być powierzone odpowiednim osobom. W niektórych sytuacjach konieczne jest zawiadomienie uprawnionych organów. Zakres informacji przekazywanych rodzicom i innym pracownikom wynika z uprawnień i celu, nie z ciekawości grupy.

Standardy ochrony małoletnich określają zasady bezpiecznych relacji, przyjmowania informacji i postępowania w sytuacjach podejrzenia krzywdzenia. Szkolenie nie zastępuje ich lokalnego wdrożenia ani decyzji specjalistów. W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia należy uruchomić odpowiednią pomoc, w tym 112.

Wnioski do zastosowania

- Wskaż właściciela procedury i rolę zastępczą.
 - Ustal bezpieczny sposób dokumentacji w zatwierdzonym systemie.
 - Rozdziel kontakt z rodziną od publicznych komunikatów.
-

MODUŁ 05 / 06

05. Wsparcie po interwencji i praca wychowawcza

Skuteczność pomocy nie polega jedynie na nałożeniu sankcji. Należy rozpoznać potrzebę ochrony, odbudowania relacji z grupą, wsparcia emocjonalnego i zapobiegania odwetowi. Osoba, której przypisuje się zachowanie przemocowe, również potrzebuje rzetelnej, proporcjonalnej i rozwojowej reakcji, przy poszanowaniu praw uczestników.

Plan działań może obejmować zmianę organizacji kontaktów, wsparcie wychowawcy, specjalistyczną pomoc i regularną weryfikację klimatu klasy. Wskaźnikiem postępu jest na przykład dostępność bezpiecznej osoby kontaktowej, ustanie zgłaszanych zachowań i możliwość uczestniczenia w zajęciach bez lęku. Żaden pojedynczy wskaźnik nie daje gwarancji bezpieczeństwa.

Wnioski do zastosowania

- Wprowadź datę kontroli skutków, nie tylko wykonania czynności.
 - Sprawdź, czy wsparcie nie prowadzi do izolowania pokrzywdzonego.
 - Nie uzależniaj zamknięcia sprawy od formalnych przeprosin.
-

06. Zasady komunikowania i analiza przypadku

Komunikaty do społeczności nie powinny identyfikować dzieci ani relacjonować przebiegu incydentu w szczegółach. Można informować o ogólnych działaniach szkoły, zasadach bezpieczeństwa i dostępności wsparcia. NASK zwraca uwagę na rolę języka i obrazu w pogłębianiu krzywdy osób dotkniętych przemocą.

W ćwiczeniu końcowym zespół przygotowuje krótką ścieżkę: sygnał → ocena pilności → ochrona → informowanie uprawnionych → wsparcie → przegląd. W ten sposób szkolenie łączy kompetencje komunikacyjne z zarządzaniem bezpieczeństwem, bez przenoszenia rzeczywistych historii uczniów do publicznych aplikacji.

Wnioski do zastosowania

- Sprawdź, kto może autoryzować informacje dla rodziców.
 - Nie publikuj imion, zdjęć ani rozpoznawalnych szczegółów sytuacji.
 - Przekaż informację, gdzie można zwrócić się o pomoc.
-

MATERIAŁ DLA PROWADZĄCEGO

Warsztat praktyczny

Instrukcja

Zespoły analizują fikcyjny opis izolowania ucznia podczas przerw i w komunikatorze; nie otrzymują żadnych danych identyfikujących.

Oczekiwany rezultat

Wynikiem jest dwustronicowa mapa pierwszych decyzji, ról, działań ograniczających krzywdę i dat kontroli.

Kryteria oceny

Zaliczenie: wskazanie wsparcia dla pokrzywdzonego, ochrony informacji i sposobu sprawdzenia efektów.

Zasada etyczna: bez odgrywania przemocy, ujawniania własnych doświadczeń, diagnozowania uczestników ani zbierania historii konkretnych uczniów.

Dwa studia przypadków do dyskusji

STUDIUM PRZYPADKU / 1

Fikcyjna sytuacja

Uczeń informuje wychowawcę, że inni regularnie wyśmiewają go podczas przerw. Nie chce zgłaszać sprawy „całej klasie”.

Pytania do dyskusji

Jakie pierwsze słowa i decyzje pomogą, a co może zwiększyć ryzyko odwetu?

Proponowany tok rozumowania

Zapewnij rozmowę w bezpiecznym miejscu, ustal potrzebę doraźnej ochrony i wyjaśnij granice poufności. Zastosuj procedurę i wyznacz kolejny kontakt.

To model dydaktyczny; faktyczne działania muszą uwzględniać aktualne procedury i stan sprawy.

STUDIUM PRZYPADKU / 2

Fikcyjna sytuacja

Rodzice domagają się listy uczniów biorących udział w incydencie. W internecie pojawiły się niezweryfikowane relacje.

Pytania do dyskusji

Jak przekazać informację o działaniach szkoły bez ujawniania danych innych uczniów?

Proponowany tok rozumowania

Komunikuj zweryfikowane minimum przez uprawnioną osobę i wyjaśnij możliwości uzyskania wsparcia. Nie udostępniaj danych uczestników na forum.

To model dydaktyczny; faktyczne działania muszą uwzględniać aktualne procedury i stan sprawy.

SPRAWDZENIE WIEDZY

Test z omówieniem decyzji

Pięć pytań sprawdza zastosowanie zasad w fikcyjnych sytuacjach. Odpowiedzi pozostają wyłącznie w bieżącej stronie. Ocena nie jest egzaminem kwalifikacyjnym ani certyfikatem.

1. Co powinno być pierwszym celem rozmowy?

Zebranie publicznych zeznań

Zapewnienie bezpieczeństwa i wysłuchanie

Wymuszenie przeprosin

2. Co powinien zrobić świadek?

Bezpiecznie poinformować dorosłego

Nagrywać i udostępniać

Wchodzić w fizyczną konfrontację

3. Czy każda kłótnia jest przemocą?

Tak

Nie; oceniamy kontekst i zachowanie

Tylko gdy powstało nagranie

4. Czy publiczne przeprosiny są obowiązkową metodą naprawczą?

Tak

Nie, mogą naruszać bezpieczeństwo i godność

Zawsze zamiast wsparcia

5. Jak sprawdzać skuteczność?

Jednorazowo odhaczyć zadanie

Poprosić o podpis

Wrócić do sytuacji i ocenić, czy zachowania ustały i pomoc działa

KARTA PRACY DYREKTORA / KOORDYNATORA

Lista kontrolna wdrożenia

Wykorzystaj na warsztacie lub wydrukuj. Zaznaczenie pozycji nie potwierdza samo w sobie prawnej zgodności placówki.

- ☐ Zidentyfikowano bezpieczny kanał zgłoszenia.
- ☐ Personel rozumie granice poufności.
- ☐ Przygotowano zasadę niewymuszania mediacji między dziećmi.

- ☐ Wskazano role wychowawcy, pedagoga i dyrekcji.
- ☐ Zasady ochrony prywatności zostały omówione.
- ☐ Plan wsparcia obejmuje ponowną ocenę.
- ☐ Szkolenie odbywa się na fikcyjnych sytuacjach.
- ☐ Uczniowie znają numery i osoby wsparcia.

Sprawdził(a): Data:

Kolejny przegląd: Odpowiedzialna rola:

.....

[Otwórz plan naprawczy w centrum dyrektora →](#)

Wskazówki metodyczne i dostosowanie do odbiorców

- Młodsze dzieci: krótkie rozmowy o granicach, zaufaniu i proszeniu o pomoc.
- Starsza młodzież: odpowiedzialność świadka i mechanizmy izolowania.
- Kadra: role, dokumentowanie, kontrola i zasady współpracy.
- Rodzice: bezpieczna rozmowa i prawa do informacji przy jednoczesnym poszanowaniu prywatności innych.

Zasady prowadzenia

Na początku zajęć prowadzący informuje, że nikt nie musi opowiadać o własnych doświadczeniach. Przewidziane są alternatywne formy udziału, przerwa i możliwość skierowania uczestnika do zaufanej osoby. Każda analiza dotyczy neutralnego scenariusza. Instruktor wskazuje, które działania mają charakter organizacyjny, a które wymagają profesjonalnych kwalifikacji lub decyzji właściwych organów.

WERYFIKOWALNA WARSTWA MERYTORYCZNA

Źródła i charakter powołanych materiałów

Wskazane dokumenty stanowią punkty odniesienia do daty przeglądu 12.10.2026. Przed formalnym wdrożeniem regulaminu lub procedury należy sprawdzić aktualny tekst prawa i rozwiązania właściwe dla placówki.

1. Ministerstwo Sprawiedliwości — wytyczne standardów ochrony dzieci ↗

Wytyczne wdrożeniowe; nie zastępują tekstu ustawy

2. Ustawa o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (tekst ogłoszony ELI) ↗

Podstawa normatywna; zweryfikuj aktualny tekst i zmiany przed przyjęciem procedury

3. MEN — Bezpieczeństwo w szkole: materiały i scenariusze ↗

Materiały metodyczne i scenariusze

4. RPD — aktualizacja standardów ochrony małoletnich, 2.10.2026 ↗

Przykład ewaluacji i dostępnej komunikacji, nie gotowy standard dla szkoły

5. NASK — odpowiedzialne informowanie o przemocy w szkołach, 9.10.2026 ↗

Materiał ekspercki i etyczny; nie podstawa prawna

6. MEN — numery wsparcia dla uczniów, 8.10.2026 ↗

Oficjalna lista numerów alarmowych i pomocowych

Klasyfikacja: tekst ustawy = podstawa prawna; poradnik MEN, MS, RCB, NASK, RPD = źródło urzędowe lub eksperckie; scenariusze, testy i lista kontrolna = autorska metodyka Fundacji WHITE-RED. Szkolenie nie zostało zatwierdzone lub certyfikowane przez wskazane instytucje.